

י' תמוז, תשפ"ד
16 ביולי 2024

לכבוד:

ח"כ יריב לוין, שר המשפטים
ח"כ איתמר בן גביר, השר לביטחון לאומי

שלום רב,

**הנדון: הכרזה על הגבלה ביטחונית מכוח חוק קיום דיונים בהיוועדות חזותית בהשתתפות
עצורים, אסירים וכלואים (הוראת שעה – חרבות ברזל), התשפ"ד-2023**

מועברת בזאת התייחסותי בעניין בחינת הצורך בהארכה נוספת של "הכרזה על הגבלה ביטחונית" לפי חוק קיום דיונים בהיוועדות חזותית בהשתתפות עצורים, אסירים וכלואים (הוראת שעה – חרבות ברזל), התשפ"ד-2023, ובשים לב לחוות דעתו של מ"מ נציב בתי הסוהר שהועברה לעיוני:

1. כידוע, הסניגוריה הציבורית אינה חשופה למידע אשר בבסיס חוות הדעת המתייחסת למידת הסיכון הנשקפת מהוצאת עצורים ואסירים לבית המשפט. ואולם אף בהינתן צורך ביטחוני, **הרי שלאור התמשכות הפגיעה בזכויות העצורים והאסירים כתוצאה מן ההסדר – שכבר הגיעה בעת הזו לחודשים ארוכים – אבקש מהשרים לבחון בקפידה את הצורך בהארכת ההכרזה אל מול הפגיעה הניכרת והמתמשכת בזכויות העצורים והאסירים.**

לרשות שירות בתי הסוהר עמד פרק זמן ממושך להיערך להבאת עצורים ואסירים ביטחוניים לבתי המשפט, ואנו סבורים שבשלה העת לשוב ולהביאם לדיונים בעניינם. זאת, בפרט לנוכח עוצמת הפגיעה הגלומה בהסדר הקיים, וכן לאור התמשכותו.

2. בהקשר זה, נזכיר את חריגותו והיקפו של ההסדר החוקי אשר נשקל להפעילו כעת: הסדר זה קובע באופן אפריורי וגורף "הנחת מסוכנות" ביחס לכלל העצורים והאסירים הביטחוניים, וכפועל יוצא שלמעט חריגים מסוימים וצרים יחסית כלל הדיונים בעניינם יתקיימו בדרך של היוועדות חזותית. אף הגדרתו של עצור ואסיר ביטחוני נוסחה בהרחבה (גם כאשר מדובר בעבירות מן הרף התחתון), בייחוד בהשוואה לדברי חקיקה אחרים העוסקים בזכויות יסוד דיוניות. לעניין זה אוסיף כי יש לשקול להכניס בהוראת השעה תיקונים אשר יחריגו מההסדר סוגי דיונים מהותיים כדוגמת דיוני הוכחות, דיון ראשון במעצר ימים ודיון מהותי במעצר עד תום הליכים. בצד האמור יש לשקול להחריג מההסדר אוכלוסיות מסוימות כגון קטינים, אנשים עם מוגבלות וכלואים בעבירות ביטחון שאינן מהרף העליון. לחילופין, ניתן להכניס תיקונים שיאפשרו לשרים להחיל את ההסדר הנוגע לעצורים ולאסירים

הביטחוניים באופן חלקי ומדורג, למשל לפי קבוצות מסוימות של עצורים ואסירים או לפי סוגי דיונים מסוימים, או רק בהתאם לצורך ביטחוני קונקרטי המתקיים בעניינו של עצור או אסיר ספציפי.

3. כפי שציינתי בהתייחסויותי הקודמות, הפגיעה בזכויות העצורים והאסירים כתוצאה מקיום דיונים מהותיים שלא בנוכחותם אלא בהשתתפותם בדרך של היוועדות חזותית, היא משמעותית וניכרת. הסדר השולל באופן אוטומטי מהעצור, הנאשם או האסיר את זכותו להיות נוכח בדיון, ומנגד כופה עליו להשתתף בדיון באמצעי טכנולוגי – פוגע קשות בזכותו החוקתית להליך הוגן, לא כל שכן כאשר מדובר בהליך פלילי שעניינו הגבלת חירות האדם. השתתפות "וירטואלית" בלבד פוגעת באפשרות ליצור קשר ישיר ובלתי אמצעי עם עורך הדין ועם בית המשפט, והיא פוגעת באופן חריף גם בתחושת הצדק ובמראית פני הצדק. דיונים המתקיימים באמצעות מכשירים טכנולוגיים מעוררים קשיים ניכרים גם בכל הנוגע לניהול המשפט, ולא אחת הם פוגעים בעצם היכולת לקיים הליך תקין והוגן.

אמירות אלו אינן מצויות במישור התיאורטי בלבד, אלא מבטאות נכוחה את הניסיון הרב שכבר הצטבר בשטח לגבי קיום דיונים בהיוועדות חזותית, עוד בטרם מצב החירום הנוכחי. מהדיווחים הרבים שהועברו על ידי הסניגורים המייצגים בהקשר זה, הצטיירה תמונה מטרידה ביותר של פגיעה בזכויות העצורים, הנאשמים והאסירים ובתקינותם של הדיונים המשפטיים, ובכלל זה: קשיים בכל הנוגע להבנה של העצור את המתרחש בדיון; קשיים ממשיים באפשרות קיום השיחה בין הסניגורים ללקוחותיהם במהלך הדיון ולאחריו; סודיות ויחידות השיחה אינן נשמרות באופן משביע רצון, וסניגורים רבים הלינו על העדר יכולת לתקשר עם העצור באופן המאפשר שיחה פרטית וחסויה; מידת הראייה של העצור את הנוכחים באולם היא מועטה ומוגבלת; תופעה רחבה ופסולה של העברת מיקרופון העצור למצב "השתק"; בחלק מהמקרים התעוררו תקלות טכניות שמקשות על קיום הדיון.

כפי שציינתי בהתייחסותי הקודמת לשרים, בעת האחרונה הוצפו בפנינו דיווחים של סניגורים בדבר קשיים דומים המתעוררים בקיום דיונים בהיוועדות חזותית בענינם של כלואים ביטחוניים גם בתקופת החירום הנוכחית. בין היתר, דווח כי עצורים ונאשמים מתקשים להבין את המתרחש בדיון הנערך בדרך כלל באמצעות מתורגמן השוהה בבית המשפט; נמסר כי מתעוררים קשיים ניכרים באפשרות לקיים את השיחה החסויה בין העצור לסניגורו; כי עצורים ואסירים מועברים למצב "השתק" כדבר שבשגרה; תוארו עיכובים חריגים וממושכים הנובעים מקיום הדיונים בהיוועדות חזותית בתיקים אלה; ונמסר כי במקרים רבים עצורים נותרים אזוקים בעמדת ההיוועדות החזותית (ולעניין זה יוזכר כי על פי החוק הדבר ניתן להיעשות במקרים חריגים בלבד). עוד דווח על ידי הסניגורים המייצגים כי

המקרים בהם הפעלת הסעיף חריג במסגרתו מוסמך נשיא בית המשפט להורות על הבאת עצור לדיון בנוכחותו הם עדיין מעטים יחסית, ובייחוד בהתחשב בכך שההסדר כאמור מוארך מזה חודשים רבים. מצב דברים זה בעייתי במיוחד כאשר מדובר בדיוני הוכחות, וכן במצבים בהם מדובר בעצורים קטינים שלגביהם המחוקק הביע דעתו שיש לגלות נכונות גבוהה יותר לקיים את הדיונים בעניינם באופן פרונטאלי.

מזה חודשים ארוכים נשללת מקבוצה נרחבת של עצורים ואסירים האפשרות לפגוש שופט באופן בלתי אמצעי. אוכלוסיית העצורים והאסירים ממילא מצויה הרחק מן העין הציבורית, והמפגש הבלתי אמצעי עם השופט מהווה ערובה מינימאלית לשמירה על זכויותיהם ולקיומו של הליך תקין והוגן. כאמור לעיל, הגיעה השעה להשבת סדרי עולם באופן ניהול ההליכים הפליליים במדינת ישראל ואף בשלה העת לשיפור ההסדר המעוגן בהוראת השעה כך שניתן יהיה להחילו באופן מדורג.

בכבוד רב ובברכה,

ענת מיסד-כנען
הסניגוריה הציבורית הארצית